HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

24 mai 2011 *

În cauza C-53/08,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 226 CE, introdusă la 12 februarie 2008,

Comisia Europeană, reprezentată de domnii G. Braun și H. Støvlbæk, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

susținută de:

Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, reprezentat de doamna S. Behzadi-Spencer, în calitate de agent,

intervenient,

* Limba de procedură: germana.

împotriva

Republicii Austria, reprezentată de domnii E. Riedl, M. Aufner și G. Holley, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de:

Republica Cehă, reprezentată de domnul M. Smolek, în calitate de agent,

Republica Federală Germania, reprezentată de domnul M. Lumma și de doamna J. Kemper, în calitate de agenți,

Republica Franceză, reprezentată de domnii G. de Bergues și B. Messmer, în calitate de agenți,

Republica Letonia, reprezentată de doamnele L. Ostrovska, K. Drēviņa și J. Barbale, în calitate de agenți,

Republica Lituania, reprezentată de domnul D. Kriaučiūnas și de doamna E. Matulionytė, în calitate de agenți,

Republica Ungară, reprezentată de doamnele R. Somssich și K. Veres, precum și de domnul M. Fehér, în calitate de agenți,

Republica Polonă, reprezentată de domnii M. Dowgielewicz și C. Herma, precum și de doamna D. Lutostańska, în calitate de agenți,

Republica Slovenia, reprezentată de doamnele V. Klemenc și Ž. Cilenšek Bončina, în calitate de agenți,

Republica Slovacă, reprezentată de domnul J. Čorba, în calitate de agent,

interveniente,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (raportor) și J.-J. Kasel, președinți de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii E. Juhász, G. Arestis, M. Ilešič, doamna C. Toader și domnul M. Safjan, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,
grefier: domnul M.-A. Gaudissart, șef de unitate,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 27 aprilie 2010,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 14 septembrie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții să constate că, prin impunerea unei condiții de cetățenie pentru accesul la profesia de notar și prin netranspunerea, în ceea ce privește această profesie, a Directivei 89/48/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1988 privind sistemul general de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior acordate pentru formarea profesională cu durata minimă de trei ani (JO 1989, L 19, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 2, p. 76), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2001/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 mai 2001 (JO L 206, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 60, denumită în continuare „Directiva 89/48"), și/sau a Directivei 2005/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 septembrie 2005 privind recunoașterea calificărilor profesionale (JO L 255, p. 22, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 3), Republica Austria nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul acestor directive, precum și al articolelor 43 CE și 45 CE.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

2 Al doisprezecelea considerent al Directivei 89/48 prevedea că „sistemul general de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior nu aduce atingere dispozițiilor articolului [45 CE]”.

3 Articolul 2 din Directiva 89/48 avea următorul cuprins:

„Prezenta directivă se aplică oricărui resortisant al unui stat membru care dorește să-și exercite, cu statut de independent sau de salariat, o profesie reglementată în statul membru gazdă.

Prezenta directivă nu se aplică în cazul profesiilor care fac obiectul unei directive speciale care stabilește o recunoaștere reciprocă a diplomelor între statele membre.”

4 Profesia de notar nu a făcut obiectul niciunei reglementări de tipul celei vizate la respectivul articol 2 al doilea paragraf.

5 Directiva 89/48 prevedea un termen de transpunere care expira, conform articolului 12 din aceasta, la 4 ianuarie 1991.

6 Directiva 2005/36 a abrogat, în temeiul articolului 62 din aceasta, Directiva 89/48 cu efect de la 20 octombrie 2007.

7 Considerentul (9) al Directivei 2005/36 are următorul cuprins:

„Menținând, pentru libertatea de stabilire, principiile și garanțiile care stau la baza diferitor sisteme de recunoaștere în vigoare, este necesar să se îmbunătățească normele acestora în temeiul experienței dobândite. De asemenea, directivele pertinente au fost modificate în mai multe etape și se impune reorganizarea și raționalizarea dispozițiilor lor prin uniformizarea principiilor aplicabile. Prin urmare, este necesară înlocuirea [Directivei 89/48]."

8 Considerentul (14) al acestei directive prevede:

„Mecanismul de recunoaștere stabilit prin [Directiva 89/48] rămâne neschimbat. [...]"

9 Potrivit considerentului (41) al Directivei 2005/36, aceasta „nu aduce atingere aplicării articolului 39 alineatul (4) [CE] și a articolului 45 [CE], în special în ceea ce privește notarii".

Reglementarea națională

Organizarea generală a profesiei de notar

10 În ordinea juridică austriacă, notarii își exercită activitatea în cadrul unei profesii liberale. Organizarea profesiei de notar este reglementată de Codul notariatului (Notariatsordnung) din 25 iulie 1871 (RGBl. 75/1871), în versiunea care rezultă din BGBl. I, 164/2005 (denumit în continuare „NO").

11 Conform articolului 1 alineatul (1) din NO, notarii sunt „desemnați de stat și învestiți cu încrederea publică în vederea întocmirii și a eliberării […] de acte autentice privind declarații, acte juridice și fapte care sunt de natură să dea naștere unor drepturi [și] în vederea conservării actelor care le sunt încredințate de părți".

12 În temeiul articolului 8 din NO, notarii își exercită competența pe întregul teritoriu al Republicii Austria.

13 Numărul notarilor, repartizarea și reședința acestora sunt stabilite prin decret al ministrului justiției, astfel cum rezultă din articolul 9 din NO.

14 Onorariile notarilor sunt fixate în conformitate cu dispozițiile Legii federale privind tarifele notarilor [Bundesgesetz über den Notariatstarif (Notariatstarifgesetz)] din 8 noiembrie 1973 (BGBl. 576/1973), cu modificările ulterioare, și ale Legii federale

privind tarifele notarilor în calitate de mandatari ai instanței [Bundesgesetz über die Gebühren der Notare als Beauftragte des Gerichtes (Gerichtskommissionstarifgesetz)] din 3 martie 1971 (BGBl. 108/1971), cu modificările ulterioare.

15 În temeiul articolului 6 alineatul (1) litera (a) din NO, funcția de notar nu poate fi asumată decât de un resortisant austriac.

Activitățile notariale

16 Activitățile încredințate notarilor în ordinea juridică austriacă pot fi grupate în trei categorii.

17 În primul rând, conform articolului 1 alineatul (1) din NO, notarul este competent să efectueze autentificarea actelor sau a convențiilor. Intervenția notarului poate fi obligatorie sau facultativă, în funcție de actul a cărui autentificare se solicită. Prin această intervenție, notarul constată îndeplinirea tuturor cerințelor impuse de lege pentru realizarea actului, precum și capacitatea de folosință și de exercițiu a părților interesate.

18 Actul notarial are o forță probantă în conformitate cu articolul 292 alineatul (1) din Codul de procedură civilă [Gesetz über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung)] din 1 august 1895 (RGBl. 113/1895), cu modificările ulterioare (denumit în continuare „ZPO”), care figurează în capitolul III intitulat „Mijloace de probă scrise” al primei secțiuni a părții a doua a acestui cod. Această dispoziție prevede că actele autentice, și anume în special cele întocmite de o persoană învestită cu încrederea publică în domeniul său de competență și în forma

impusă, constituie dovada deplină a ceea ce este atestat de această persoană. Proba inexactității atât a evenimentelor sau a faptelor atestate, cât și a autentificării este admisibilă în temeiul alineatului (2) al dispoziției menționate.

19 Articolul 272 din ZPO consacră principiul liberei aprecieri a probelor de către instanță.

20 Potrivit articolului 3 din NO, un act notarial are forță executorie dacă sunt întrunite anumite condiții, precum, în special, supunerea debitorului la executarea silită fără să fie necesară o procedură prealabilă.

21 În temeiul articolului 1 din Codul privind executările [Gesetz über das Exekutions- und Sicherungsverfahren (Exekutionsordnung)] din 27 mai 1896 (RGBl. 79/1896), cu modificările ulterioare, în sensul și pentru nevoile acestui cod, actele notariale menționate la articolul 3 din NO sunt titluri executorii.

22 Din dispozițiile Codului privind executările, cu modificările ulterioare, rezultă că notarul nu are atribuții în cadrul executării silite.

23 În al doilea rând, conform articolului 5 din NO, notarul este competent pentru redactarea actelor sub semnătură privată, precum și pentru reprezentarea părților în cadrul anumitor proceduri enumerate limitativ la această dispoziție.

24 În al treilea rând, în calitate de „Gerichtskommissär", notarul exercită, în cadrul anumitor proceduri necontencioase, activitățile enumerate la articolul 1 alineatul (1) din Legea federală privind delegații judiciari [Bundesgesetz über die Tätigkeit der Notare als Beauftragte des Gerichtes im Verfahren außer Streitsachen

(Gerichtskommissärsgesetz)] din 11 noiembrie 1970 (BGBl. 343/1970), în versiunea sa care rezultă din BGBl. I, 112/2003 (denumită în continuare „GKG”).

25 Aceste activități includ anumite atribuții în materie de drept succesoral în scopul soluționării procedurilor succesorale, precum în special constatarea decesului, întocmirea inventarului moștenirii, identificarea moștenitorilor și primirea declarațiilor acestora cu privire la primirea moștenirii, ocrotirea acesteia din urmă, precum și adoptarea unor măsuri de conservare necesare în acest scop.

26 Legea federală privind procedurile jurisdicționale necontencioase [Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (Außerstreitgesetz) (BGBl. I, 111/2003)], cu modificările ulterioare (denumită în continuare „AußStrG”), prevede norme detaliate în această privință. Astfel, din articolul 144 alineatul (3) din această lege rezultă că notarul trebuie să depună imediat dosarul la instanță, la cererea acesteia sau dacă este necesară o decizie judiciară.

27 În plus, din articolele 160 și 161 din AußStrG rezultă că, în cazul unor declarații contradictorii prin care se urmărește primirea moștenirii și în situația în care nu a fost obținut niciun acord în această privință, notarul trebuie să înainteze cauza instanței, care, după examinarea pretențiilor părților și a mijloacelor de probă propuse, stabilește drepturile moștenitorilor.

28 În temeiul articolului 166 alineatul (2) din AußStrG, contestațiile referitoare la apartenența unui bun la patrimoniul care formează moștenirea sunt soluționate de instanță.

29 Conform articolelor 177 și 178 din AußStrG, instanța atribuie moștenirea prin ordonanță moștenitorilor.

30 În afara domeniului dreptului succesoral, alte atribuții încredințate notarilor în temeiul GKG includ în special evaluarea și punerea în vânzare de bunuri mobile și imobile, întocmirea de inventare, precum și soluționarea de partaje amiabile de patrimonii.

31 În temeiul articolului 1 alineatul (2) din GKG, sunt excluse din competența notarilor în special adoptarea de decizii judiciare, întocmirea de procese-verbale de tranzacție judiciară, precum și posibilitatea de a impune măsuri coercitive în sensul articolului 79 din AußStrG.

32 Potrivit articolului 7 din GKG, notarul trebuie să îndeplinească atribuțiile descrise la punctele 24-30 din prezenta hotărâre în termenele stabilite de instanță. În cazul nerespectării respectivelor termene, misiunea îi este retrasă și un alt notar este desemnat în locul său.

33 Astfel cum rezultă din articolul 7a din GKG, notarul exercită atribuțiile sus-menționate sub supravegherea instanței. În această privință, instanța poate în special să efectueze anchetele necesare, să îi solicite notarului rapoarte privind activitatea sa și să îi încredințeze acestuia anumite misiuni. În plus, în temeiul alineatului (2) al acestei dispoziții, contestațiile privind măsurile luate de notar sau conduita acestuia trebuie înaintate instanței.

Procedura precontencioasă

34 Comisia a fost sesizată cu o plângere privind condiția de cetățenie pentru accesul la profesia de notar în Austria. După ce a efectuat o examinare a acestei plângeri, Comisia, prin scrisoarea din 8 noiembrie 2000, a pus în întârziere Republica Austria, solicitându-i să își prezinte în termen de două luni observațiile cu privire, în special, pe de o parte, la conformitatea cu articolul 45 primul paragraf CE a respectivei condiții de cetățenie, precum și, pe de altă parte, la netranspunerea Directivei 89/48 în ceea ce privește profesia de notar.

35 Prin scrisoarea din 23 ianuarie 2001, Republica Austria a răspuns la respectiva scrisoare de punere în întârziere.

36 La 16 iulie 2002, Comisia a adresat o scrisoare de punere în întârziere complementară acestui stat membru, imputându-i că nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 43 CE, al articolului 45 primul paragraf CE, precum și al Directivei 89/48.

37 Statul membru menționat a răspuns la această scrisoare de punere în întârziere complementară prin scrisoarea din 12 septembrie 2002.

38 Întrucât a considerat neconvingătoare argumentele invocate de Republica Austria, Comisia a adresat la 18 octombrie 2006 un aviz motivat acestui stat membru în care a conchis că acesta nu își îndeplinise obligațiile care îi revin în temeiul articolului 43 CE, al articolului 45 primul paragraf CE, precum și al Directivei 89/48. Această instituție a invitat respectivul stat membru să ia măsurile necesare pentru a se conforma avizului motivat în termen de două luni de la primirea acestuia.

39 Prin scrisoarea din 19 decembrie 2006, Republica Austria a prezentat motivele pentru care considera că poziția susținută de Comisie nu era întemeiată.

40 În aceste condiții, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Cu privire la primul motiv

Argumentele părților

41 Prin intermediul primului motiv, Comisia solicită Curții să constate că, prin rezervarea accesului la profesia de notar numai propriilor resortisanți, Republica Austria nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 43 CE și al articolului 45 primul paragraf CE.

42 Cu titlu introductiv, această instituție subliniază că accesul la profesia de notar nu este supus niciunei condiții de cetățenie în anumite state membre și că această condiție a fost eliminată de alte state membre precum Regatul Spaniei, Republica Italiană și Republica Portugheză.

43 În primul rând, Comisia amintește că articolul 43 CE reprezintă una dintre dispozițiile fundamentale ale dreptului Uniunii care urmărește să asigure beneficiul tratamentului național oricărui resortisant al unui stat membru care se stabilește, chiar și numai cu titlu secundar, într-un alt stat membru în vederea exercitării în acesta din urmă a unei activități independente și interzice orice discriminare pe motiv de cetățenie.

44 Această instituție, precum și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord susțin că articolul 45 primul paragraf CE trebuie să facă obiectul unei interpretări autonome și uniforme (Hotărârea din 15 martie 1988, Comisia/Grecia, 147/86, Rec., p. 1637, punctul 8). În plus, în măsura în care prevede o excepție de la libertatea de stabilire pentru activitățile care sunt asociate exercitării autorității publice, acest articol trebuie interpretat restrictiv (Hotărârea din 21 iunie 1974, Reyners, 2/74, Rec., p. 631, punctul 43).

45 Excepția prevăzută la articolul 45 primul paragraf CE trebuie, așadar, restrânsă la activitățile care, prin ele însele, sunt asociate în mod direct și specific exercitării autorității publice (Hotărârea Reyners, citată anterior, punctele 44 și 45). Potrivit Comisiei, noțiunea de autoritate publică implică exercitarea unei puteri decizionale exorbitante față de dreptul comun care se manifestă prin capacitatea de a acționa independent de voința altor subiecte sau chiar împotriva acestei voințe. În special, conform jurisprudenței Curții, autoritatea publică s-ar manifesta prin exercitarea unor puteri de constrângere (Hotărârea din 29 octombrie 1998, Comisia/Spania, C-114/97, Rec., p. I-6717, punctul 37).

46 În opinia Comisiei și a Regatului Unit, activitățile care sunt asociate exercitării autorității publice ar trebui să fie diferențiate de cele exercitate în interesul general. Astfel, mai multor profesii li se acordă competențe speciale în interesul general, fără a fi însă asociate exercitării autorității publice.

47 În plus, Comisia și Regatul Unit amintesc că, în principiu, articolul 45 primul paragraf CE are în vedere activități determinate, iar nu o întreagă profesie, cu excepția cazului în care activitățile vizate nu ar fi separabile de ansamblul celor exercitate de profesia respectivă.

48 În al doilea rând, Comisia efectuează o analiză a diferitor activități exercitate de notar în ordinea juridică austriacă.

49 Mai întâi, în ceea ce privește autentificarea actelor și a convențiilor, Comisia susține că notarul se limitează să ateste voința părților după ce le-a consiliat și să confere efecte juridice acestei voințe. În exercitarea acestei activități, notarul nu ar avea nicio putere decizională față de părți.

50 Această activitate de autentificare încredințată notarilor le-ar impune desigur acestora un nivel de exigență ridicat privind competența și integritatea profesională fără a presupune totuși o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice. Faptul că această activitate este considerată în ordinea juridică austriacă ca fiind inclusă în domeniul dreptului preventiv și că aceasta este încredințată notarilor de către stat în scopul reducerii sarcinii de lucru a instanțelor nu ar însemna că activitatea menționată poate fi asimilată unei misiuni care ține de suveranitate.

51 În plus, numeroase alte atribuții, considerate în trecut misiuni care țin de suveranitate, ar face în prezent obiectul unei privatizări și al unei externalizări.

52 În ceea ce privește particularitățile regimului probelor aferent actelor notariale, o forță probantă comparabilă cu aceea a acestora din urmă ar fi atribuită de asemenea altor acte care nu intră în sfera exercitării autorității publice precum procesele-verbale întocmite de paznicii câmpenești, pădurarii, paznicii de vânătoare și paznicii piscicoli autorizați.

53 În ceea ce privește forța executorie a actelor autentice, Comisia consideră că aplicarea formulei executorii precedă punerea în executare propriu-zisă fără a face parte din aceasta. Așadar, această forță executorie nu ar conferi nicio putere de constrângere notarilor, aceștia nefiind organe de executare silită. Pe de altă parte, orice posibilă contestație nu ar fi soluționată de notar, ci de instanță.

54 În al doilea rând, în ceea ce privește activitățile notarilor care acționează în calitate de „Gerichtskommissär", Comisia apreciază că acestea nu pot fi considerate o participare la exercitarea autorității publice, întrucât, în cadrul acestor activități, notarul este lipsit de orice putere decizională sau coercitivă, cu alte cuvinte, de puterea de a impune o decizie unei părți împotriva voinței acesteia. În orice caz, activitățile menționate ar fi pregătitoare și auxiliare în raport cu cele exercitate de organele judiciare. În plus, la adoptarea măsurilor de conservare pentru asigurarea moștenirii, „Gerichtskommissär" nu ar avea nicio marjă reală de apreciere.

55 În al treilea rând, asemenea Regatului Unit, Comisia consideră că normele de drept al Uniunii care conțin referiri la activitatea notarială nu aduc atingere aplicării articolului 43 CE și a articolului 45 primul paragraf CE în cazul acestei activități.

56 Astfel, atât articolul 1 alineatul (5) litera (d) din Directiva 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (directiva privind comerțul electronic) (JO L 178, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 29, p. 257), cât și considerentul (41) al Directivei 2005/36 nu ar exclude din domeniul lor de aplicare activitățile notariale decât în măsura în care acestea presupun o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice. Prin urmare, ar fi vorba despre o simplă rezervă care nu ar avea niciun efect asupra interpretării articolului 45 primul paragraf CE. În ceea ce privește articolul 2 punctul 2 litera (l) din Directiva 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne (JO L 376, p. 36, Ediție specială, 13/vol. 58, p. 50), care exclude

activitățile notariale din domeniul de aplicare al acestei directive, Comisia subliniază că faptul că legiuitorul a ales să excludă o anumită activitate din domeniul de aplicare al directivei menționate nu înseamnă că articolul 45 primul paragraf CE este aplicabil acestei activități.

57 În ceea ce privește Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74), precum și Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanțele necontestate (JO L 143, p. 15, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 3), Comisia apreciază că aceste regulamente se limitează să prevadă obligația statelor membre de a recunoaște și de a conferi forță executorie actelor primite și care sunt executorii într-un alt stat membru.

58 În plus, Regulamentul (CE) nr. 2157/2001 al Consiliului din 8 octombrie 2001 privind statutul societății europene (SE) (JO L 294, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 4, p. 113), Regulamentul (CE) nr. 1435/2003 al Consiliului din 22 iulie 2003 privind statutul societății cooperative europene (SCE) (JO L 207, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 259), precum și Directiva 2005/56/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2005 privind fuziunile transfrontaliere ale societăților comerciale pe acțiuni (JO L 310, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 107) nu ar fi relevante în vederea soluționării prezentului litigiu, acestea limitându-se să încredințeze notarilor, precum și altor autorități competente desemnate de stat, atribuția de a certifica îndeplinirea anumitor acte și formalități prealabile transferului sediului, constituirii și fuziunii societăților.

59 În ceea ce privește Rezoluția Parlamentului European din 23 martie 2006 privind profesiile juridice și interesul general referitor la funcționarea sistemelor juridice (JO C 292E, p. 105, denumită în continuare „Rezoluția din 2006”), aceasta ar fi un act pur politic cu un conținut ambiguu, întrucât Parlamentul European, pe de o parte, la punctul 17 din această rezoluție, ar fi afirmat că articolul 45 CE trebuie să se aplice profesiei de notar, în timp ce, pe de altă parte, la punctul 2 din aceasta, a confirmat poziția formulată în Rezoluția din 18 ianuarie 1994 privind situația și organizarea

notariatului în cele douăsprezece state membre ale Comunității (JO C 44, p. 36, denumită în continuare „Rezoluția din 1994”), în care își exprima dorința eliminării condiției de cetățenie pentru accesul la profesia de notar prevăzută în reglementarea mai multor state membre.

60 Comisia și Regatul Unit adaugă că în cauza care a determinat pronunțarea Hotărârii din 30 septembrie 2003, Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española (C-405/01, Rec., p. I-10391), la care fac trimitere mai multe state membre în observațiile lor scrise, era vorba despre exercitarea de către căpitanii și secunzii de nave comerciale a unui ansamblu extins de atribuții de menținere a securității, de puteri coercitive, precum și de competențe în materie notarială și de stare civilă. Așadar, Curtea nu ar fi avut ocazia să analizeze în detaliu diferitele activități exercitate de notari, în raport cu articolul 45 primul paragraf CE. Prin urmare, această hotărâre nu ar fi suficientă pentru a se conchide în sensul aplicării acestei dispoziții în cazul notarilor.

61 Pe de altă parte, contrar a ceea ce pretinde Republica Austria, jurisprudența Curții ar diferenția notarii de autoritățile publice, recunoscând că un act autentic poate fi întocmit de o autoritate publică sau de orice altă autoritate abilitată de stat (Hotărârea din 17 iunie 1999, Unibank, C-260/97, Rec., p. I-3715, punctele 15 și 21).

62 Republica Austria, susținută de Republica Cehă, de Republica Federală Germania, de Republica Franceză, de Republica Letonia, de Republica Lituania, de Republica Ungară, de Republica Polonă, de Republica Slovenia și de Republica Slovacă consideră că activitățile notarilor sunt asociate exercitării autorității publice și, prin urmare, sunt incluse în excepția prevăzută la articolul 45 primul paragraf CE.

63 În primul rând, Republica Austria susține că articolul 45 CE garantează dreptul statelor membre de a defini în mod suveran normele la care doresc să supună accesul

pentru profesiile asociate în mod durabil sau ocazional la exercitarea autorității publice. Potrivit acestui stat membru, Comisia își fundamentează interpretarea articolului 45 CE pe o jurisprudență a Curții care nu ar fi pertinentă în speță. În schimb, în Hotărârea Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, citată anterior, Curtea ar fi hotărât că atribuțiile încredințate căpitanilor navelor spaniole în materie notarială sunt asociate exercitării autorității publice.

64 Republica Austria, Republica Federală Germania, Republica Polonă, Republica Slovenia, precum și Republica Slovacă consideră, în plus, că exercitarea autorității publice nu poate fi limitată numai la activitățile care presupun exercitarea unor puteri de coerciție sau la activitățile exercitate de instanțe. Alte activități ar putea de asemenea să fie incluse în noțiunea de exercitare a autorității publice atunci când acestea sunt caracterizate, în special, de exercitarea unor puteri speciale.

65 În al doilea rând, potrivit Republicii Austria, statutul special al notarilor în ordinea juridică austriacă ar demonstra, în special prin prisma procedurii de numire a acestora, precum și a regimului de inamovibilitate, de incompatibilități și de independență care le este aplicat, apartenența notarilor la autoritatea publică. Acest stat membru susține de asemenea că profesia de notar are un caracter unitar și că diferitele activități exercitate de această profesie nu sunt separabile de aceasta.

66 În al treilea rând, activitățile de autentificare exercitate de notar ar avea ca obiectiv, în opinia Republicii Austria, rezolvarea sau excluderea definitivă a revendicărilor cu caracter civil și constituirea unui titlu executoriu. Actele notariale nu ar putea fi atacate decât pe cale jurisdicțională și pentru motive limitate în mod strict.

67 În plus, actele notariale menționate ar avea o forță probantă mai mare, obligatorie pentru instanțe în ceea ce privește puterea lor de apreciere. De asemenea, acestea ar avea și forță executorie. Atât procedura de executare, cât și procedura prealabilă constituirii unui titlu executoriu s-ar afla în centrul exercitării statale a autorității publice. Ar rezulta că activitatea notarilor care constă în întocmirea actelor autentice ar fi legată în mod direct și specific de exercitarea autorității publice.

68 În al patrulea rând, în ceea ce privește activitățile pe care notarul le exercită în calitate de „Gerichtskommissär", Republica Austria susține că acesta conduce proceduri cvasijurisdicționale în materie succesorală, în cadrul cărora poate fi pus în situația, independent de voința părților sau chiar împotriva acestei voințe, să adopte anumite măsuri de conservare în scopul ocrotirii moștenirii, precum, în special, interzicerea accesului în spații de locuit sau comerciale, punerea acestora sub sigiliu, blocarea sau deblocarea conturilor bancare, depozitarea și restituirea de bunuri patrimoniale, precum și anumite măsuri de organizare a procedurii.

69 Acest stat membru subliniază de asemenea că notarul, atunci când acționează în calitate de „Gerichtskommissär", angajează răspunderea statului. În plus, acesta ar fi considerat funcționar în vederea aplicării Codului penal.

70 În al cincilea rând, actele de drept al Uniunii menționate la punctele 56-58 din prezenta hotărâre ar specifica faptul că actele notariale au același rang cu deciziile judecătorești. În plus, în Rezoluțiile din 1994 și din 2006, Parlamentul European ar fi confirmat că profesia de notar participă la exercitarea autorității publice.

71 De asemenea, din Hotărârea Unibank, citată anterior, ar rezulta că întocmirea de acte autentice de către titularul unei funcții publice precum notarul presupune o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice.

Aprecierea Curții

— Considerații introductive

72 Prin intermediul primului motiv, Comisia impută Republicii Austria că împiedică stabilirea, în vederea exercitării profesiei de notar, a resortisanților altor state membre pe teritoriul său, rezervând accesul la această profesie, cu încălcarea articolului 43 CE, propriilor resortisanți.

73 Acest motiv privește, așadar, numai condiția de cetățenie impusă de reglementarea austriacă în cauză pentru accesul la profesia menționată în raport cu articolul 43 CE.

74 Prin urmare, trebuie precizat că motivul respectiv nu privește nici statutul și organizarea notariatului în ordinea juridică austriacă, nici condițiile de acces – altele decât aceea aferentă cetățeniei – la profesia de notar în acest stat membru.

75 În rest, astfel cum a indicat Comisia în ședință, trebuie subliniat că primul motiv nu privește nici aplicarea dispozițiilor Tratatului CE referitoare la libera prestare a serviciilor. De asemenea, motivul menționat nu privește nici prevederile tratatului privind libera circulație a lucrătorilor.

— Cu privire la fond

76 Trebuie amintit de la bun început că articolul 43 CE constituie una dintre dispozițiile fundamentale ale dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens, în special, Hotărârea Reyners, citată anterior, punctul 43).

77 Noțiunea de stabilire în sensul acestei dispoziții este o noțiune foarte largă care implică posibilitatea unui resortisant al Uniunii de a participa, în mod stabil și continuu, la viața economică a unui stat membru diferit de statul membru de origine al acestuia și de a obține profit din această participare, favorizând astfel întrepătrunderea economică și socială în interiorul Uniunii Europene în domeniul activităților independente (a se vedea în special Hotărârea din 22 decembrie 2008, Comisia/Austria, C-161/07, Rep., p. I-10671, punctul 24).

78 Libertatea de stabilire recunoscută resortisanților unui stat membru pe teritoriul unui alt stat membru include în special accesul la activități independente și la exercitarea acestora în condițiile definite pentru resortisanții proprii de legislația statului membru de stabilire (a se vedea în special Hotărârea din 28 ianuarie 1986, Comisia/Franța, 270/83, Rec., p. 273, punctul 13, și, în acest sens, Hotărârea Comisia/Austria, citată anterior, punctul 27). Cu alte cuvinte, articolul 43 CE interzice fiecărui stat membru să prevadă în propria legislație, pentru persoanele care exercită libertatea de stabilire în statul respectiv, condiții de exercitare a activităților acestora diferite de cele definite pentru resortisanții proprii (Hotărârea Comisia/Austria, citată anterior, punctul 28).

79 Articolul 43 CE urmărește astfel să asigure beneficiul tratamentului național oricărui resortisant al unui stat membru care se stabilește într-un alt stat membru pentru a exercita în acesta din urmă o activitate independentă și interzice orice discriminare pe motiv de cetățenie care rezultă din legislațiile naționale în calitate de restricție privind libertatea de stabilire (Hotărârea Comisia/Franța, citată anterior, punctul 14).

80 Or, în speță, legislația națională în litigiu rezervă accesul la profesia de notar resortisanților austrieci, consacrând astfel o diferență de tratament în considerarea cetățeniei, în principiu, interzisă de articolul 43 CE.

81 Republica Austria susține totuși că activitățile notariale nu sunt incluse în domeniul de aplicare al articolului 43 CE, întrucât acestea ar fi asociate exercitării autorității publice în sensul articolului 45 primul paragraf CE. Așadar, mai întâi, trebuie analizată întinderea noțiunii de exercitare a autorității publice în înțelesul acestei din urmă dispoziții și, ulterior, trebuie să se verifice dacă activitățile încredințate notarilor în ordinea juridică austriacă sunt incluse în această noțiune.

82 În ceea ce privește noțiunea „exercitarea autorității publice" în sensul articolului 45 primul paragraf CE, trebuie subliniat că, potrivit unei jurisprudențe constante, la aprecierea acesteia trebuie să se țină seama de caracterul propriu dreptului Uniunii al limitelor impuse de această dispoziție excepțiilor acceptate de la principiul libertății de stabilire pentru a se evita posibilitatea ca efectul util al Tratatului în materie de libertate de stabilire să fie înlăturat prin dispoziții adoptate unilateral de statele membre (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Reyners, punctul 50, Comisia/Grecia, punctul 8, și Hotărârea din 22 octombrie 2009, Comisia/Portugalia, C-438/08, Rep., p. I-10219, punctul 35).

83 Tot potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 45 primul paragraf CE este o derogare de la regula fundamentală a libertății de stabilire. Ca atare, această derogare trebuie să primească o interpretare care limitează sfera acesteia la ceea ce este strict necesar pentru ocrotirea intereselor pe care statele membre le pot proteja în temeiul acestei prevederi (Hotărârile citate anterior Comisia/Grecia, punctul 7, Comisia/Spania, punctul 34, Hotărârea din 30 martie 2006, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, C-451/03, Rec., p. I-2941, punctul 45, Hotărârile din 29 noiembrie 2007, Comisia/Austria, C-393/05, Rep., p. I-10195, punctul 35, și Comisia/Germania, C-404/05, Rep., p. I-10239, punctele 37 și 46, precum și Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 34).

84 În plus, Curtea a subliniat în repetate rânduri că derogarea prevăzută la articolul 45 primul paragraf CE trebuie restrânsă numai la activitățile care reprezintă în sine o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice (Hotărârea Reyners, citată anterior, punctul 45, Hotărârea din 13 iulie 1993, Thijssen, C-42/92, Rec., p. I-4047, punctul 8, și Hotărârile citate anterior Comisia/Spania, punctul 35, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, punctul 46, Comisia/Germania, punctul 38, și Comisia/Portugalia, punctul 36).

85 În această privință, Curtea a avut ocazia să considere că sunt excluse din sfera derogării prevăzute la articolul 45 primul paragraf CE anumite activități auxiliare sau pregătitoare în raport cu exercitarea autorității publice (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Thijssen, punctul 22, Comisia/Spania, punctul 38, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, punctul 47, Comisia/Germania, punctul 38, și Comisia/Portugalia, punctul 36) sau anumite activități a căror exercitare, deși presupune un contact, chiar constant și organic, cu autoritățile administrative sau judiciare sau o participare, chiar obligatorie, la funcționarea acestora, nu aduce atingere puterilor de apreciere și de decizie ale respectivelor autorități (a se vedea în acest sens Hotărârea Reyners, citată anterior, punctele 51 și 53) sau anumite activități care nu presupun exercitarea unor puteri decizionale (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Thijssen, punctele 21 și 22, Hotărârea din 29 noiembrie 2007, Comisia/Austria, punctele 36 și 42, Comisia/Germania, punctele 38 și 44, precum și Comisia/Portugalia, punctele 36 și 41), a unor puteri de constrângere (a se vedea în acest sens, în special, Hotărârea Comisia/Spania, citată anterior, punctul 37) sau a unor puteri de coerciție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 septembrie 2003, Anker și alții, C-47/02, Rec., p. I-10447, punctul 61, precum și Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 44).

86 În lumina considerațiilor de mai sus, trebuie verificat dacă activitățile încredințate notarilor în ordinea juridică austriacă presupun o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice.

87 În acest scop, trebuie să se ia în considerare natura activităților exercitate de membrii profesiei în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea Thijssen, citată anterior, punctul 9).

88 În primul rând, în vederea întocmirii cu solemnitățile necesare a actelor autentice, notarul ar trebui să verifice, în special, că sunt îndeplinite toate condițiile impuse de lege pentru întocmirea actului. În plus, actul autentic ar avea forță probantă și forță executorie.

89 În această privință, trebuie subliniat că, în temeiul legislației austriece, fac obiectul autentificării actele sau convențiile la care părțile au consimțit în mod liber. Astfel, acestea decid ele însele, în limitele stabilite de lege, conținutul drepturilor și al obligațiilor și aleg în mod liber clauzele cărora vor să se supună atunci când prezintă la notar spre autentificare un act sau o convenție. Prin urmare, intervenția acestuia din urmă presupune existența prealabilă a unui consimțământ sau a unui acord de voință al părților.

90 În plus, notarul nu poate modifica în mod unilateral convenția care i se prezintă spre autentificare fără a lua în prealabil consimțământul părților.

91 Activitatea de autentificare încredințată notarilor nu presupune, așadar, ca atare o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice în sensul articolului 45 primul paragraf CE.

92 Faptul că anumite acte sau anumite convenții trebuie, sub sancțiunea nulității, să facă în mod obligatoriu obiectul unei autentificări nu este de natură să pună sub semnul întrebării această concluzie. Astfel, validitatea diverselor acte este frecvent supusă, în ordinile juridice naționale și potrivit modalităților prevăzute, unor cerințe de formă sau unor proceduri obligatorii de validare.

93 Nici obligația notarilor de a verifica, înainte de a efectua autentificarea unui act sau a unei convenții, că sunt îndeplinite toate condițiile impuse de lege pentru întocmirea acestui act sau a acestei convenții și, în caz contrar, de a refuza efectuarea acestei autentificări nu poate să pună sub semnul întrebării concluzia de mai sus.

94 Desigur, astfel cum subliniază Republica Austria, notarul realizează această verificare urmărind un obiectiv de interes general, și anume asigurarea legalității și a securității juridice ale actelor încheiate între particulari. Cu toate acestea, doar urmărirea acestui obiectiv nu poate justifica rezervarea prerogativelor necesare în acest scop numai notarilor resortisanți ai statului membru în cauză.

95 Faptul de a acționa urmărind un obiectiv de interes general nu este suficient în sine pentru ca o anumită activitate să fie considerată asociată în mod direct și specific exercitării autorității publice. Astfel, este cert că activitățile exercitate în cadrul diverselor profesiuni reglementate implică adesea în ordinile juridice naționale obligația persoanelor care le exercită de a urmări un asemenea obiectiv, fără însă ca aceste activități să țină de exercitarea acestei autorități.

96 Cu toate acestea, faptul că activitățile notariale urmăresc obiective de interes general care vizează în special asigurarea legalității și a securității juridice ale actelor încheiate între particulari reprezintă un motiv imperativ de interes general care permite să se justifice posibile restricții în ceea ce privește articolul 43 CE rezultate din caracteristicile proprii ale activității notariale precum încadrarea la care sunt supuși notarii în cadrul procedurilor de recrutare aplicate, limitarea numărului acestora și a competențelor lor teritoriale sau regimul de remunerare, de independență, de incompatibilități și de inamovibilitate, în măsura în care aceste restricții permit atingerea obiectivelor menționate și sunt necesare în acest scop.

97 Este de asemenea adevărat că notarul trebuie să refuze autentificarea unui act sau a unei convenții care nu îndeplinește condițiile cerute de lege, aceasta independent de voința părților. Totuși, în urma unui asemenea refuz, părțile rămân libere fie să remedieze nelegalitatea constatată, fie să modifice clauzele actului sau ale convenției în cauză, fie să renunțe la acest act sau la această convenție.

98 În ceea ce privește forța probantă și forța executorie pe care le are actul notarial, nu se poate contesta că acestea conferă actelor respective efecte juridice importante. Totuși, faptul că o anumită activitate presupune întocmirea de acte care au asemenea efecte nu poate fi suficient pentru ca această activitate să fie considerată asociată în mod direct și specific exercitării autorității publice în sensul articolului 45 primul paragraf CE.

99 Astfel, în ceea ce privește, în special, forța probantă pe care o are un act notarial, trebuie precizat că aceasta ține de regimul probelor consacrat prin lege în ordinea juridică în cauză. Astfel, articolul 292 din ZPO, care stabilește forța probantă a actului autentic, face parte din capitolul III intitulat „Mijloace de probă scrise" al primei secțiuni a părții a doua a acestui cod. Așadar, forța probantă conferită de lege unui anumit act nu are efecte directe asupra problemei dacă activitatea care presupune întocmirea acestui act reprezintă, în sine, o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice, astfel cum o impune jurisprudența (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Thijssen, punctul 8, și Comisia/Spania, punctul 35).

100 În plus, astfel cum rezultă în special din articolul 292 alineatul (2) din ZPO, este admisibilă dovada inexactității atât a evenimentelor sau a faptelor atestate, cât și a autentificării.

101 Nu se poate susține, așadar, că actul notarial, în considerarea forței sale probante, obligă în mod necondiționat instanța în exercitarea puterii sale de apreciere, de vreme ce este cert că aceasta ia decizia în funcție de convingerea sa intimă ținând seama de totalitatea faptelor și a probelor adunate în cursul procedurii judiciare. Pe de altă parte, principiul liberei aprecieri a probelor de către instanță este prevăzut la articolul 272 din ZPO.

102 În ceea ce privește forța executorie a actului autentic, trebuie arătat, astfel cum susține Republica Austria, că aceasta permite punerea în executare a obligației pe care acest act o conține fără intervenția prealabilă a instanței.

103 Forța executorie a actului autentic nu exprimă totuși concretizarea în beneficiul notarului a unor puteri care presupun o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice. Astfel, după cum rezultă din articolul 3 din NO, forța executorie a actului notarial este condiționată, în special, de acordul debitorului de a se supune unei posibile executări silite a acestui act fără inițierea unei proceduri prealabile. Rezultă că actul notarial nu are forță executorie fără acordul debitorului. Astfel, deși aplicarea de către notar a formulei executorii pe actul autentic îi conferă acestuia în mod efectiv forță executorie, aceasta se întemeiază pe voința părților de a încheia un act sau o convenție, după verificarea de către notar a conformității lor cu legea, și de a le conferi forța executorie menționată.

104 În al doilea rând, în ceea ce privește competența notarului de a redacta acte sub semnătură privată, precum și de a reprezenta părțile în cazuri bine definite, trebuie amintit că nu pot fi considerate asociate exercitării autorității publice consultanța și asistența juridică asigurate de notar, chiar și atunci când acestea un caracter obligatoriu sau reprezintă un drept exclusiv acordat acestuia prin efectul legii (a se vedea în acest sens Hotărârea Reyners, citată anterior, punctul 52).

105 În al treilea rând, în ceea ce privește activitățile încredințate notarilor în temeiul GKG, trebuie subliniat că notarul este însărcinat în principal cu anumite atribuții în materie de drept succesoral, cum sunt în special constatarea decesului, întocmirea inventarului moștenirii, identificarea moștenitorilor, ocrotirea moștenirii și adoptarea unor măsuri de conservare în acest scop.

106 În această privință, trebuie să se constate, pe de o parte, că notarul îndeplinește aceste atribuții sub supravegherea instanței, aceasta din urmă putând oricând să îi solicite un raport privind stadiul de îndeplinire a anumitor atribuții sau să desfășoare o anchetă în acest sens, astfel cum rezultă din articolul 7a alineatul (1) din GKG. În temeiul articolului 7 din această lege, instanța poate de asemenea să îi retragă misiunea cu care notarul a fost învestit dacă acesta nu și-a îndeplinit atribuțiile în termenele care i-au fost acordate. În plus, la solicitarea instanței, notarul trebuie să depună imediat dosarul la instanță, conform articolului 144 alineatul (3) din AußStrG.

107 Pe de altă parte, notarul este obligat să înainteze instanței, în vederea pronunțării unei decizii, orice contestație privind diversele aspecte ale soluționării procedurii succesorale, astfel cum rezultă în special din articolul 7a alineatul (2) din GKG, precum și din articolele 160, 161 și 166 alineatul (2) din AußStrG. Revine de asemenea instanței sarcina de a atribui moștenirea moștenitorilor, în conformitate cu articolele 177 și 178 din AußStrG și de a închide astfel procedura.

108 Atribuțiile încredințate notarilor în materie de drept succesoral par a fi astfel exercitate sub supravegherea instanței, căreia notarul trebuie să îi înainteze eventualele contestații și care, de altfel, decide în final. Prin urmare, aceste atribuții nu pot fi considerate asociate, ca atare, în mod direct și specific exercitării autorității publice (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Thijssen, punctul 21, Hotărârea din 29 noiembrie 2007, Comisia/Austria, punctele 41 și 42, Comisia/Germania, punctele 43 și 44, precum și Comisia/Portugalia, punctele 37 și 41).

109 Această concluzie nu este infirmată de faptul că notarul poate lua anumite măsuri de conservare sau de organizare în cadrul îndeplinirii atribuțiilor care îi sunt încredințate în materie succesorală. Astfel, această competență are un caracter accesoriu în raport cu atribuția principală a notarului, și anume soluționarea procedurii succesorale în cauză, pentru îndeplinirea căreia aceste măsuri sunt chemate să contribuie. Or, astfel cum rezultă din cuprinsul punctului precedent al prezentei hotărâri, această atribuție nu poate fi considerată asociată în mod direct și specific exercitării autorității publice.

110 Situația este aceeași și în ceea ce privește celelalte atribuții încredințate notarilor în temeiul GKG, cum sunt în special evaluarea și punerea în vânzare de bunuri mobile și imobile, întocmirea de inventare, precum și soluționarea de partaje amiabile de patrimonii, aceste atribuții fiind exercitate de asemenea sub supravegherea instanței, după cum rezultă din articolele 7 și 7a din GKG.

111 În al patrulea rând, în ceea ce privește statutul specific al notarilor în ordinea juridică austriacă, trebuie amintit, astfel cum rezultă din cuprinsul punctelor 84 și 87 din prezenta hotărâre, că aspectul dacă aceste activități sunt incluse în derogarea prevăzută la articolul 45 primul paragraf CE trebuie verificat în raport cu natura activităților în cauză în sine, iar nu în raport cu acest statut ca atare.

112 Două precizări se impun totuși în această privință. *Primo*, este cert că, cu excepția cazului în care notarul este desemnat prin lege, fiecare parte este liberă să aleagă un notar. Deși este adevărat că onorariile notarilor sunt fixate prin lege, calitatea serviciilor poate varia totuși de la un notar la altul în funcție, printre altele, de aptitudinile profesionale ale persoanelor în cauză. Rezultă că, în limitele competențelor lor teritoriale respective, notarii își exercită profesia, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 18 din concluzii, în condiții de concurență, ceea ce nu este caracteristic exercitării autorității publice.

113 *Secundo*, Republica Austria nu poate să opună considerațiilor de mai sus faptul că, atunci când acționează în calitate de „Gerichtskommissär", notarul angajează răspunderea statului. Astfel, în afara acestei ipoteze speciale, pentru actele întocmite în cadrul activității sale profesionale răspunde numai notarul.

114 În al cincilea rând, nici argumentul pe care Republica Austria îl întemeiază pe anumite acte ale Uniunii nu este convingător. În ceea ce privește actele menționate la punctul 56 din prezenta hotărâre, trebuie să se precizeze că faptul că legiuitorul a ales să excludă activitățile notariale din domeniul de aplicare al unui anumit act nu înseamnă că acestea sunt în mod necesar incluse în derogarea prevăzută la articolul 45 primul paragraf CE. În ceea ce privește, în special, Directiva 2005/36, din chiar modul de redactare a considerentului (41) al acestei directive, potrivit căruia el „nu aduce atingere aplicării […] articolului 45 [CE] în special în ceea ce privește notarii", rezultă tocmai că legiuitorul Uniunii nu a luat poziție în ceea ce privește aplicabilitatea articolului 45 primul paragraf CE în cazul profesiei de notar.

115 În ceea ce privește regulamentele menționate la punctul 57 din prezenta hotărâre, trebuie subliniat că acestea se referă la recunoașterea și la executarea de acte autentice primite și executorii într-un stat membru și, în consecință, nu afectează interpretarea articolului 45 primul paragraf CE. Nici această interpretare nu este pusă sub semnul întrebării de actele Uniunii menționate la punctul 58 din prezenta hotărâre în măsura în care acestea se limitează, astfel cum susține în mod întemeiat Comisia, să încredințeze notarilor, precum și altor autorități competente desemnate de statele membre, atribuția de a certifica îndeplinirea anumitor acte și formalități prealabile transferului sediului, constituirii și fuziunii societăților.

116 În ceea ce privește Rezoluțiile din 1994 și din 2006 menționate la punctul 59 din prezenta hotărâre, trebuie subliniat că acestea sunt lipsite de efecte juridice, întrucât rezoluțiile nu reprezintă, prin natura lor, acte obligatorii. În rest, deși acestea arată că profesia de notar intră în domeniul de aplicare al articolului 45 CE, Parlamentul

European și-a exprimat în mod explicit dorința, în prima dintre aceste rezoluții, a adoptării unor măsuri în vederea eliminării condiției de cetățenie pentru accesul la profesia de notar, această poziție fiind din nou confirmată implicit în Rezoluția din 2006.

117 În al șaselea rând, în ceea ce privește argumentul pe care Republica Austria îl întemeiază pe Hotărârea Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, citată anterior, trebuie precizat că respectiva cauză care a stat la baza acestei hotărâri privea interpretarea articolului 39 alineatul (4) CE, iar nu a articolului 45 primul paragraf CE. În plus, din cuprinsul punctului 42 din hotărârea menționată rezultă că, atunci când a apreciat că funcțiile încredințate căpitanilor și secunzilor de nave reprezintă o participare la exercitarea unor prerogative de putere publică, Curtea avea în vedere ansamblul funcțiilor exercitate de aceștia. Așadar, Curtea nu a analizat unica atribuție în materie notarială încredințată căpitanilor și secunzilor de nave, și anume primirea, păstrarea și predarea de testamente, separat de celelalte competențe ale acestora, precum în special puterile de coerciție sau de sancțiune cu care sunt învestiți.

118 În ceea ce privește Hotărârea Unibank, citată anterior, la care se referă și Republica Austria, trebuie să se constate că respectiva cauză în care s-a pronunțat această hotărâre nu se referea nicidecum la interpretarea articolului 45 primul paragraf CE. În plus, Curtea a hotărât la punctul 15 din această hotărâre că, pentru ca un act să fie calificat drept „autentic" în sensul articolului 50 din Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3), este necesară intervenția fie a unei autorități publice, fie a oricărei alte autorități abilitate de statul de origine.

119 În aceste condiții, este necesar să se conchidă că activitățile notariale, astfel cum sunt acestea definite în stadiul actual al ordinii juridice austriece, nu sunt asociate exercitării autorității publice în sensul articolului 45 primul paragraf CE.

120 Prin urmare, trebuie să se constate că respectiva condiție de cetățenie impusă de reglementarea austriacă pentru accesul la profesia de notar reprezintă o discriminare pe motiv de cetățenie interzisă de articolul 43 CE.

121 Având în vedere toate considerațiile de mai sus, trebuie să se constate că primul motiv este întemeiat.

Cu privire la al doilea motiv

Argumentele părților

122 Comisia impută Republicii Austria că, în ceea ce privește profesia de notar, nu a transpus Directiva 89/48 pentru perioada de până la data de 20 octombrie 2007 și Directiva 2005/36 pentru perioada de după această dată.

123 Asemenea Regatului Unit, Comisia apreciază că profesia de notar este o profesie reglementată în sensul articolului 1 litera (c) din Directiva 89/48 și, prin urmare, intră în domeniul de aplicare al acesteia din urmă. Considerentul (41) al Directivei 2005/36 nu ar avea ca efect excluderea acestei profesii din domeniul de aplicare al acestei directive, cu excepția situației în care profesia menționată intră sub incidența articolului 45 primul paragraf CE, fapt care este contestat în cauză de Comisie. În plus, dacă legiuitorul ar fi intenționat să excludă profesia de notar din domeniul de aplicare al directivei menționate, ar fi făcut acest lucru în mod expres.

124 Comisia amintește că Directivele 89/48 și 2005/36 permit statelor membre să prevadă fie un test de aptitudini, fie un stagiu de adaptare, care ar fi de natură să asigure nivelul înalt de calificare cerut notarilor. În plus, aplicarea acestor directive nu ar avea ca efect împiedicarea recrutării notarilor prin concurs, ci numai să ofere acces la concursul menționat resortisanților altor state membre. De asemenea, o astfel de aplicare nu ar avea efecte asupra procedurii de numire a notarilor.

125 Republica Austria, Republica Ungară, Republica Polonă, Republica Slovenia și Republica Slovacă susțin că notarii sunt excluși din domeniul de aplicare al directivelor menționate în considerarea faptului că activitatea lor este inclusă în excepția prevăzută la articolul 45 CE.

126 Republica Slovenia consideră că al doilea motiv al Comisiei ar trebui respins ca inadmisibil din oficiu de Curte în măsura în care, pe de o parte, acest motiv ar fi rămas fără obiect după abrogarea Directivei 89/48 și, pe de altă parte, obiectul litigiului ar fi fost extins dincolo de ceea ce fusese stabilit în cursul procedurii precontencioase.

Aprecierea Curții

— Cu privire la admisibilitate

127 Din argumentele juridice invocate de Comisie rezultă că prezentul motiv vizează o pretinsă netranspunere a Directivei 89/48 și/sau a Directivei 2005/36 în ceea ce privește profesia de notar. Cu toate acestea, trebuie observat că atât scrisorile de

punere în întârziere, cât și avizul motivat emis de Comisie se referă la prima dintre aceste directive. Prin urmare, trebuie examinată din oficiu problema admisibilității celui de al doilea motiv.

128 Astfel, potrivit jurisprudenței, Curtea poate examina dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 226 CE pentru introducerea unei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor (Hotărârea din 31 martie 1992, Comisia/Italia, C-362/90, Rec., p. I-2353, punctul 8, și Hotărârea din 9 septembrie 2004, Comisia/Grecia, C-417/02, Rec., p. I-7973, punctul 16).

129 Potrivit unei jurisprudențe constante, existența unei neîndepliniri a obligațiilor în cadrul unei acțiuni întemeiate pe articolul 226 CE trebuie apreciată în raport cu legislația Uniunii în vigoare la momentul expirării termenului atribuit de Comisie statului membru în cauză pentru a se conforma avizului motivat (a se vedea în special Hotărârea din 9 noiembrie 1999, Comisia/Italia, C-365/97, Rec., p. I-7773, punctul 32, Hotărârea din 5 octombrie 2006, Comisia/Belgia, C-275/04, Rec., p. I-9883, punctul 34, și Hotărârea din 19 martie 2009, Comisia/Germania, C-270/07, Rep., p. I-1983, punctul 49).

130 În speță, termenul menționat a expirat la 18 decembrie 2006. Or, la această dată, Directiva 89/48 era încă în vigoare, Directiva 2005/36 neabrogând-o pe aceasta din urmă decât începând cu 20 octombrie 2007. Prin urmare, în măsura în care prezentul motiv este întemeiat pe o pretinsă netranspunere a Directivei 89/48, acesta nu este lipsit de obiect (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 11 iunie 2009, Comisia/Franța, C-327/08, punctul 23).

131 În ceea ce privește admisibilitatea motivului menționat în sensul că acesta privește o pretinsă netranspunere a Directivei 2005/36, trebuie amintit că, astfel cum Curtea a hotărât deja, deși concluziile cuprinse în cererea introductivă nu pot fi extinse, în principiu, dincolo de neîndeplinirea obligațiilor invocată în dispozitivul avizului motivat și în scrisoarea de punere în întârziere, nu este mai puțin adevărat că Comisia poate solicita constatarea neîndeplinirii obligațiilor care provin din versiunea inițială a unui act al Uniunii, modificat sau abrogat ulterior, și care au fost menținute prin

dispozițiile unui nou act al Uniunii. În schimb, obiectul litigiului nu poate fi extins la obligații care rezultă din noi dispoziții care nu au echivalent în versiunea inițială a actului în cauză, sub sancțiunea de a constitui o încălcare a normelor fundamentale de procedură aplicabile în cadrul constatării neîndeplinirii obligațiilor (a se vedea în această privință Hotărârea din 9 noiembrie 1999, Comisia/Italia, citată anterior, punctul 36, Hotărârea din 12 iunie 2003, Comisia/Italia, C-363/00, Rec., p. I-5767, punctul 22, și Hotărârea din 10 septembrie 2009, Comisia/Grecia, C-416/07, Rep., p. I-7883, punctul 28).

132 În consecință, concluziile cuprinse în cererea introductivă a Comisiei prin care se urmărește constatarea faptului că Republica Austria nu și-a îndeplinit obligațiile rezultate din Directiva 2005/36 sunt, în principiu, admisibile, cu condiția ca aceste obligații să fie analoage celor rezultate din Directiva 89/48 (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 10 septembrie 2009, Comisia/Grecia, citată anterior, punctul 29).

133 Or, astfel cum rezultă din considerentul (9) al Directivei 2005/36, urmărind totodată să îmbunătățească, să reorganizeze și să raționalizeze dispozițiile existente printr-o uniformizare a principiilor aplicabile, această directivă menține pentru libertatea de stabilire principiile și garanțiile care stau la baza diferitor sisteme de recunoaștere în vigoare, precum cel instituit de Directiva 89/48.

134 De asemenea, considerentul (14) al Directivei 2005/36 prevede că mecanismul de recunoaștere stabilit în special prin Directiva 89/48 rămâne neschimbat.

135 În speță, imputarea adresată de Comisie Republicii Austria nu vizează, în ceea ce privește profesia de notar, netranspunerea unei anumite dispoziții din Directiva 2005/36, ci a acestei directive în totalitatea sa.

136 În aceste condiții, trebuie să se constate că această pretinsă obligație de transpunere a Directivei 2005/36 în ceea ce privește profesia de notar este analoagă aceleia care rezultă din Directiva 89/48 în măsura în care, pe de o parte, principiile și garanțiile care stau la baza sistemului de recunoaștere instituit prin această din urmă directivă sunt menținute în Directiva 2005/36 și, pe de altă parte, mecanismul de recunoaștere instituit prin Directiva 89/48 a rămas neschimbat după adoptarea Directivei 2005/36.

137 Prin urmare, prezentul motiv trebuie considerat admisibil.

— Cu privire la fond

138 Comisia impută Republicii Austria că nu a transpus Directivele 89/48 și 2005/36 în ceea ce privește profesia de notar. Prin urmare, trebuie să se examineze dacă directivele menționate au vocația să se aplice acestei profesii.

139 În această privință, trebuie să se țină seama de contextul legislativ în care acestea se înscriu.

140 Trebuie astfel subliniat că legiuitorul a prevăzut în mod expres, în al doisprezecelea considerent al Directivei 89/48, că sistemul general de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior, instituit prin aceasta, „nu aduce atingere dispozițiilor […] articolului [45 CE]”. Rezerva astfel emisă exprimă voința legiuitorului de a lăsa activitățile care intră sub incidența articolului 45 primul paragraf CE în afara domeniului de aplicare al acestei directive.

141 Or, la momentul adoptării directivei menționate, Curtea nu avusese încă ocazia să se pronunțe asupra problemei dacă activitățile notariale intră sau nu intră sub incidența articolului 45 primul paragraf CE.

142 În cursul anilor care au urmat adoptării aceleiași directive, Parlamentul European, în Rezoluțiile sale din 1994 și din 2006 menționate la punctele 59 și 116 din prezenta hotărâre, pe de o parte, a afirmat că articolul 45 primul paragraf CE trebuia să se aplice integral profesiei de notar ca atare, în timp ce, pe de altă parte, și-a exprimat dorința eliminării condiției de cetățenie pentru accesul la această profesie.

143 În plus, la momentul adoptării Directivei 2005/36, care a înlocuit Directiva 89/48, legiuitorul Uniunii a avut grijă să precizeze, în considerentul (41) al primeia dintre aceste directive, că aceasta nu aduce atingere aplicării articolului 45 CE, „în special în ceea ce privește notarii". Astfel cum s-a precizat la punctul 114 din prezenta hotărâre, enunțând această rezervă, legiuitorul Uniunii nu a luat poziție în ceea ce privește aplicabilitatea în cazul activităților notariale a articolului 45 primul paragraf CE și, așadar, a Directivei 2005/36.

144 Stau mărturie în special lucrările pregătitoare ale acestei din urmă directive. Astfel, în Rezoluția legislativă referitoare la propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind recunoașterea calificărilor profesionale (JO 2004, C 97E, p. 230), adoptată în primă lectură la 11 februarie 2004, Parlamentul European propusese să fie menționat în mod expres în textul Directivei 2005/36 că aceasta nu se aplică notarilor. Dacă această propunere nu a fost reținută în Propunerea modificată de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind recunoașterea calificărilor profesionale [COM(2004) 317 final] și nici în Poziția comună (CE) nr. 10/2005 din 21 decembrie 2004, adoptată de Consiliu hotărând în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 251 din Tratatul de instituire a Comunității Europene în vederea adoptării unei directive a Parlamentului European și a Consiliului privind

recunoașterea calificărilor profesionale (JO 2005, C 58E, p. 1), acest lucru nu se datorează motivului că directiva avută în vedere trebuia să se aplice profesiei de notar, ci în special motivului că „o derogare de la principiile libertății de stabilire și liberei prestări a serviciilor pentru activitățile care implică o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice [era] prevăzută la articolul 45 [primul paragraf] CE".

145 În această privință, ținând seama de împrejurările speciale care au însoțit procesul legislativ, precum și de situația de incertitudine rezultată, astfel cum reiese din contextul legislativ sus-amintit, nu pare a fi posibil să se constate că, la expirarea termenului acordat în avizul motivat, exista o obligație suficient de clară pentru statele membre de a transpune Directivele 89/48 și 2005/36 în ceea ce privește profesia de notar.

146 Prin urmare, al doilea motiv trebuie respins.

147 Ținând seama de toate considerațiile de mai sus, trebuie să se constate că, prin impunerea unei condiții de cetățenie pentru accesul la profesia de notar, Republica Austria nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 43 CE și să se respingă în rest acțiunea.

Cu privire la cheltuielile de judecată

148 În temeiul articolului 69 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, Curtea poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau să decidă ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau la mai multe capete de cerere. Având în vedere că acțiunea formulată de Comisie este admisă numai în parte, se impune să se decidă ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată.

149 Potrivit articolului 69 alineatul (4) primul paragraf din același regulament, statele membre care au intervenit în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată. Prin urmare, Republica Cehă, Republica Federală Germania, Republica Franceză, Republica Letonia, Republica Lituania, Republica Ungară, Republica Polonă, Republica Slovenia, Republica Slovacă și Regatul Unit suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

1) Prin impunerea unei condiții de cetățenie pentru accesul la profesia de notar, Republica Austria nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 43 CE.

2) Respinge în rest acțiunea.

3) Comisia Europeană, Republica Austria, Republica Cehă, Republica Federală Germania, Republica Franceză, Republica Letonia, Republica Lituania, Republica Ungară, Republica Polonă, Republica Slovenia, Republica Slovacă și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord suportă propriile cheltuieli de judecată.

Semnături